

bijlage

Nadere inhoudelijke data inclusief kaartmateriaal
*Vergunning Nb-wet 1998; militaire vliegactiviteiten;
laagvliegen met helikopters*

Bijlage nummer	2
Horend bij kenmerk	DG NR-RRE / 12315612
Datum	12 september 2012

Laagvlieggebieden

De vergunning heeft betrekking op de militaire vliegactiviteiten met helikopters in de volgende daartoe aangewezen laagvlieggebieden:

Noord-Drenthe (GLV I), Midden-Drenthe (GLV II), West-Drenthe (GLV III), Ginkelse Hei (GLV IV), Veluwe/Randmeren (GLV VII), De Peel (GLV VIII), Maas/Waal, Voorne-Putten/Hoeksche Waard en Wieringermeerpolder.

De benamingen van de laagvlieggebieden zijn overgenomen uit de 'Regeling VFR-nachtvluchten en minimum vlieghoogten voor militaire luchtvaartuigen' (hierna: de Regeling).

Vlieghoogte

Volgens de Regeling geldt voor militaire helikopters in Nederland een minimumvlieghoogte van 50 meter (150 voet). Boven gebieden met aaneengesloten bebouwing geldt een minimum vlieghoogte van 210 meter (700 voet) boven de hoogste hindernis. In de hierboven genoemde oefengebieden geldt voor militaire helikopters een minimumvlieghoogte van 30 meter (100 voet) of zoveel lager als door het doel van de vlucht is vereist.

Materieel

Binnen de laagvlieggebieden in Nederland wordt laaggevlogen met verschillende typen helikopters: Apache, Cougar, NH-90, Lynx en Chinook.

Gebruik

In het bij de aanvraag gevoegde rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (definitief 25 november 2011)" wordt het gebruik van de laagvlieggebieden omschreven als het aantal vliegreizen per jaar over een bepaalde toetsperiode. Op basis van de geregistreerde gegevens betreffende gebruik (aantal vliegreizen) van de helikopterlaagvlieggebieden over de periode 2003-2008, zowel overdag (06.00 uur – 18.00 uur) als gedurende de nacht (18.00 uur – 06.00 uur), kan het gebruik dat jaarlijks van de laagvlieggebieden voor helikopters wordt gemaakt als volgt worden weergegeven:

Helikopterlaagvlieggebied	Dagdeel	Toetsmaximum (uren)	Toetsgemiddelde (uren)
Noord-Drenthe (GLV I)	dag ¹	1,0	0,2
	nacht ²	0,0	0,0
Midden-Drenthe (GLV II)	dag	30,5	15,3
	nacht	3,1	1,0
West-Drenthe (GLV III)	dag	7,3	3,0
	nacht	6,8	1,0
Ginkelse Hei (GLV IV)	dag	138,9	48,0
	nacht	9,7	4,0
Veluwe/Randmeren (GLV VII)	dag	614,3	302,0
	nacht	83,4	36,0
De Peel (GLV VIII)	dag	12,4	6,4
	nacht	5,4	1,1
Maas/Waal	dag	218,2	155,0
	nacht	118,2	45,0
Voorne-Putten/Hoeksche Waard	dag	47,4	13,0
	nacht	4,0	1,0
Wieringermeerpolder	dag	76,4	48,1
	nacht	0,0	0,0

In de toetsing is rekening gehouden met een bandbreedte waarin fluctuaties in gebruik in de toetsperiode voorkwamen. Hiertoe wordt gewerkt met het begrip voortschrijdend gemiddelde: gemiddelde over een periode met een vaste lengte voorafgaand aan een tijdstip dat in de tijd kan opschuiven. Teneinde te borgen dat het gebruik niet in betekenende mate gaat afwijken van het gebruik in de getoetste periode (fluctuaties in het gebruik zullen namelijk ook bij toekomstig gebruik voorkomen), dient deze bandbreedte te worden gehandhaafd. Daarbij geldt dat het aantal gevlogen uren binnen een laagvlieggebied jaarlijks niet meer mag bedragen dan het maximaal aantal gevlogen uren in een jaar binnen dat gebied in de periode 2003-2008 (toetsmaximum) en tevens mag het gemiddelde over de voortschrijdende periode van 6 jaren (voortschrijdend gemiddelde) niet meer bedragen dan het gemiddelde van het aantal gevlogen uren in de periode 2003-2008 (toetsgemiddelde). Op pagina 19 en 20 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (definitief 25 november 2011)" worden bovenstaande begrippen met een voorbeeld voor twee laagvlieggebieden toegelicht.

¹ Onder dag wordt verstaan de periode tussen 06.00 uur en 18.00 uur.

² Onder nacht wordt verstaan de periode tussen 18.00 uur en 06.00 uur daaropvolgend.

Betrokken Natura 2000-gebieden en (voormalige) natuurmonumenten

De vergunning heeft betrekking op de Natura 2000-gebieden Biesbosch, Deurnsche Peel & Mariapeel, Drentse Aa, Drents-Friese Wold & Leggelderveld, Dwingelderveld, Elperstroomgebied, Groote Peel, Haringvliet, Havelte-Oost, Hollands Diep, IJsselmeer, Ketelmeer & Vossemeer, Oudeland van Strijen, Uiterwaarden IJssel, Uiterwaarden Waal, Veluwe, Veluwerandmeren, Voordelta, Voornes Duin en Waddenzee, en de (voormalige) natuurmonumenten Overcingel, Groote Gat, Deurnse Peel, Grauwveen, Mariapeel, Groote Peel, Beninger Slikken, Blanke Slikken, Gorzen tussen Oostersche laagjes en Haringvlietbrug, Grasgorzen van de Griendweipolder, Kleiput in de Tiendgorzen, Korendijksche Slikken, 's Lands bekade Gorzen, Leenheren Buitengorzen, Oosterse Laagjes, Quackgors, Rietgorzen en grasgorzen (tweede gedeelte) van het Quackgors, Rietgorzen en grasgorzen van de Westerse Laagjes, Rietgorzen van de Oostersche laagjes, Slijkplaat, Westerse Laagjes, Esscheplaat, Zeehondenplaat en Sasseplaat, Oosterse Slobbegorzen, Hoogezandsche Gorzen, Vossemeer, IJsseluiterwaarden, Kil van Hurwenen, Drontermeer, Waddenzee I en Waddenzee II.

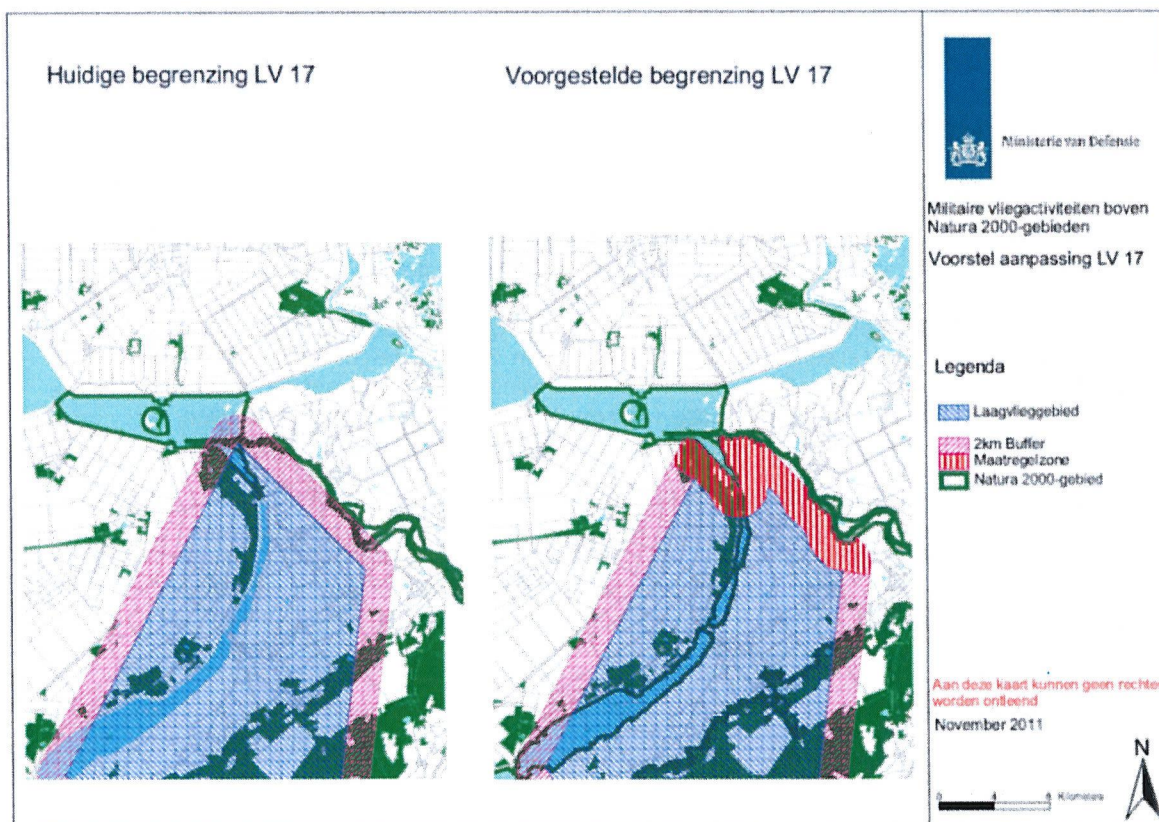
Maatregelen ter voorkoming van effecten

In de nadere effectenanalyse is aangegeven dat voor een aantal soorten in verschillende Natura 2000-gebieden de kans op een (significant) negatief effect door verstoring als gevolg van militaire vliegactiviteiten niet is uitgesloten. Voor deze gebieden/soorten zijn door aanvrager specifieke maatregelen opgesteld. De maatregelen zijn erop gericht overlap in ruimte en/of tijd met (verblijfplaatsen en) populaties van soorten te voorkomen. De maatregelen ter voorkoming van effecten worden hieronder per helikopterlaagvlieggebied weergegeven.

Veluwe/Randmeren (GLV VII): Ketelmeer & Vossemeer.

Inzake het Natura 2000-gebied 'Ketelmeer & Vossemeer' wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone voorgesteld, waardoor er geen overlap meer plaatsvindt met de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Hierdoor wordt de kans op negatieve effecten en zeker de kans op significante verstoring van vogelsoorten geheel uitgesloten.

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied Veluwe/Randmeren (GLV VII) een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.7 op pagina 67 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011)".

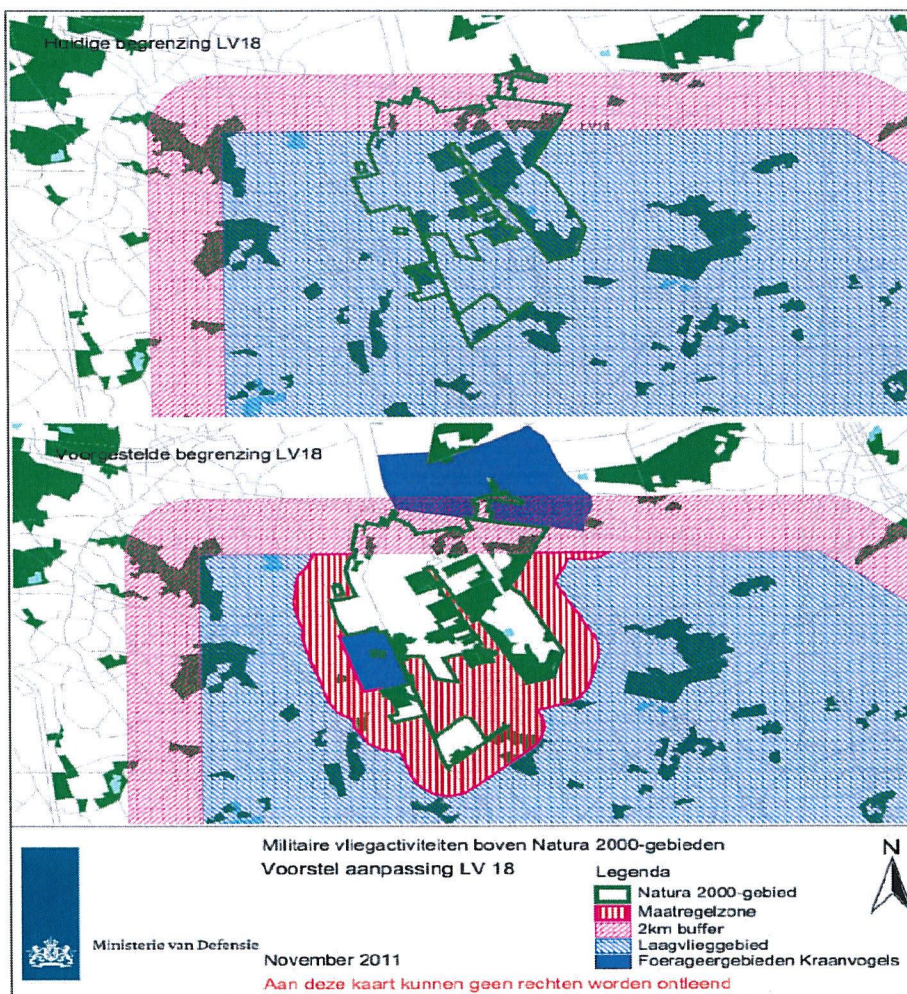

Figuur 6.7: Laagvlieggebied 17, voorgestelde grenscorrectie in Natura 2000 gebied Ketelmeer & Vossenmeer.

De Peel (GLV VIII): Deurnsche Peel & Mariapeel

Inzake het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel', wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone voorgesteld. De voorgestelde maatregel bestaat uit het instellen van een maatregelzone boven en rond het Natura 2000-gebied. Als maatregel wordt voorgesteld: niet laagvliegen in en in de directe omgeving van de Deurnsche- en Mariapeel in de belangrijkste doortrekperioden van kraanvogels, dus in de periode 15 oktober tot 15 december en de periode 20 februari - 31 maart. Bij het bepalen van de maatregelzone is rekening gehouden met de locaties van de slaapplekken van kraanvogels en met aanwezige landschapselementen die optische verstoring tegengaan (bijvoorbeeld aanwezigheid van bomenrijen).

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied De Peel (GLV VIII) ter hoogte van Natura 2000-gebied Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.2 op pagina 33 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011).

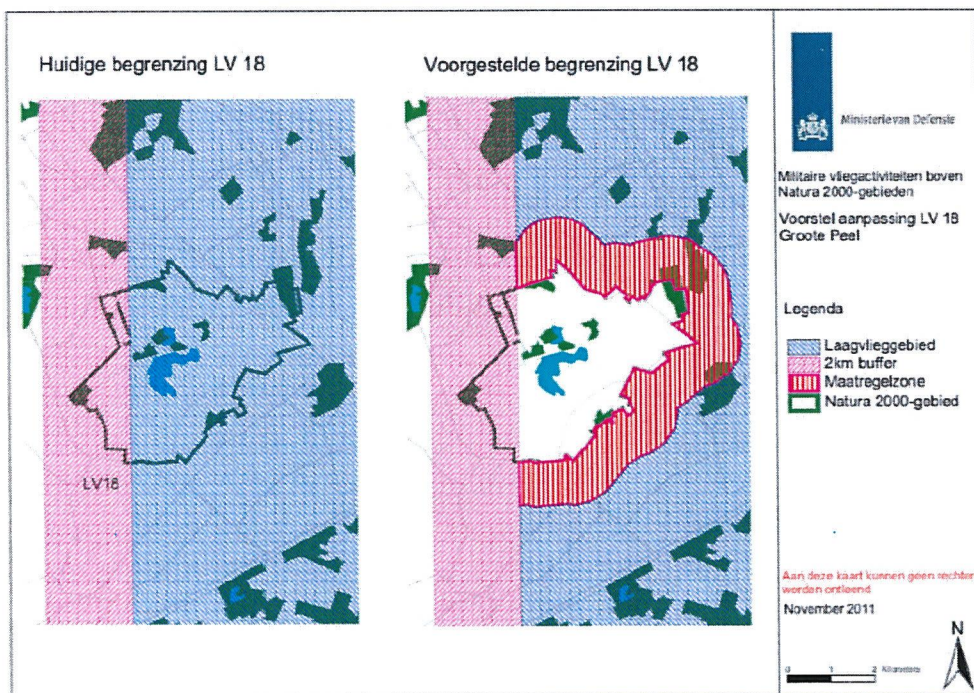

Figuur 6.2: Laagvlieggebied 18 (Peel) voorgestelde grenscorrectie in het kader van de maatregel voor Natura 2000 gebied Deurnsche Peel & Mariapeel.

De Peel (GLV VIII): Grote Peel

Inzake het Natura 2000-gebied 'Grote Peel' wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone voorgesteld. Als maatregel wordt voorgesteld: niet laagvliegen in en in de directe omgeving van de Grote Peel in de periode dat kraanvogels als doortrekker aanwezig zijn, dus in de periode 15 oktober tot 15 december en de periode 20 februari - 31 maart. De Grote Peel is in april tot en met september aangewezen als Bird Sanctuary. Dat betekent in praktijk dat met het uitvoeren van de maatregel alleen nog in januari en een deel van februari mag worden laaggevlogen boven het Natura 2000-gebied. Bij het bepalen van de maatregelzone is rekening gehouden met de locaties van de slaapplekken van kraanvogels en met aanwezige landschapselementen die optische verstoring tegengaan (bijvoorbeeld aanwezigheid van bommenrijen).

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied De Peel (GLV VIII) ter hoogte van Natura 2000-gebied 'Grote Peel' een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.1 op pagina 32 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011)".

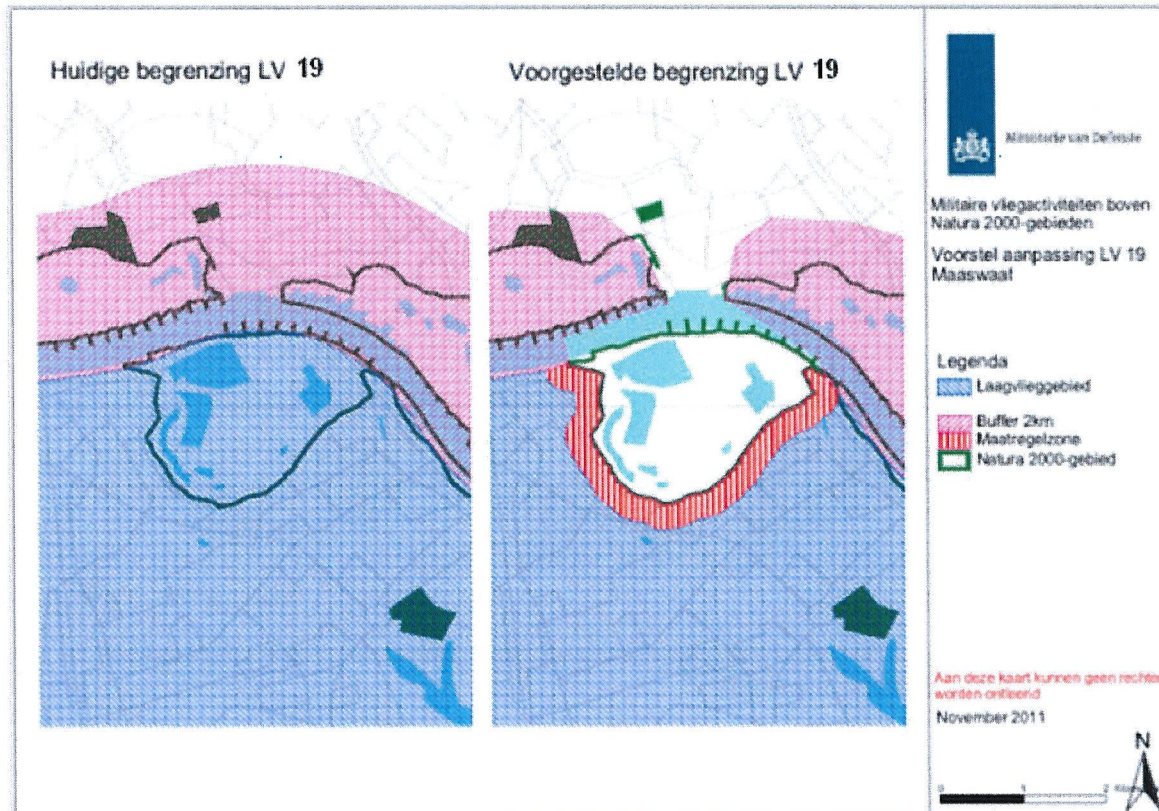
Figuur 6.1: Laagvlieggebied 18 (Peel) voorgestelde grenscorrectie in het kader van de maatregel voor Natura 2000 gebied Grote Peel.

Maas/Waal: Uiterwaarden Waal

Inzake het Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden Waal' wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone voorgesteld. Als maatregel wordt voorgesteld: niet vliegen boven de Hurwenense Uiterwaarden (inclusief de Kil van Hurwenen) in de broedperiode van zwarte stern en kwartelkoning (april-oktober). Nu geldt een minimale vlieghoogte van 300 meter alleen in de periode oktober-maart ten gevolge van de aanwijzing als Bird Sanctuary.

Bij het uitvoeren van de voorgestelde maatregel betekent dit dat in en rond de Kil van Hurwenen jaarrond geen laagvliegactiviteiten mogen plaatsvinden. Daarom wordt door de aanvrager voorgesteld om de Kil van Hurwenen geheel te exclaveren. Hierbij wordt een maatregelzone gehanteerd van 250 meter vanaf de rand van het gebied.

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied Maas-Waal een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.3 op pagina 34 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011)".

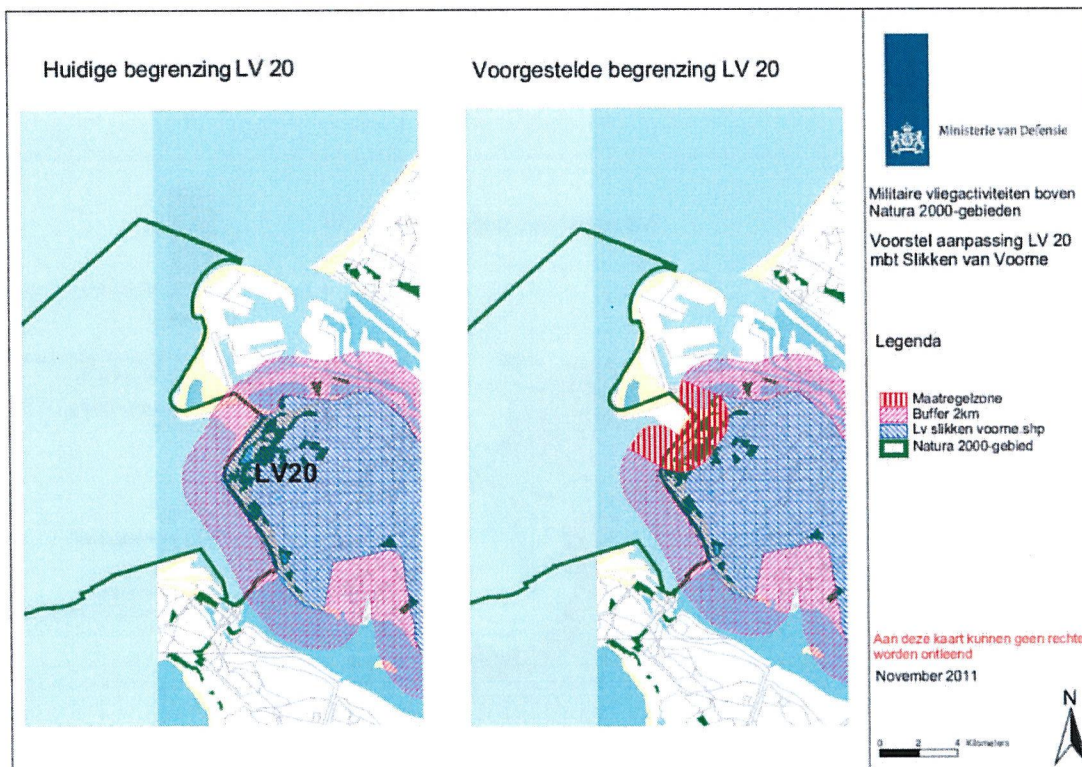

Figuur 6.3: Laagvlieggebied 19 (Maas-Waal) voorgestelde grenscorrectie in het kader van de maatregel voor Natura 2000 gebied Uiterwaarden Waal.

Voorne-Putten/Hoeksche-Waard: Voordelta

Inzake het Natura 2000-gebied 'Voordelta' wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone voorgesteld. De voorgestelde maatregel bestaat uit het instellen van een maatregelzone rondom de Slikken van Voorne van twee kilometer. De maatregel wordt genomen voor de soorten bontbekplevier, bonte strandloper, kluut, pijlstaart, rosse grutto, steenloper, topper, tureluur, wintertaling en zilverplevier.

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied Voorne-Putten/Hoeksche Waard een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.4 op pagina 35 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011)".

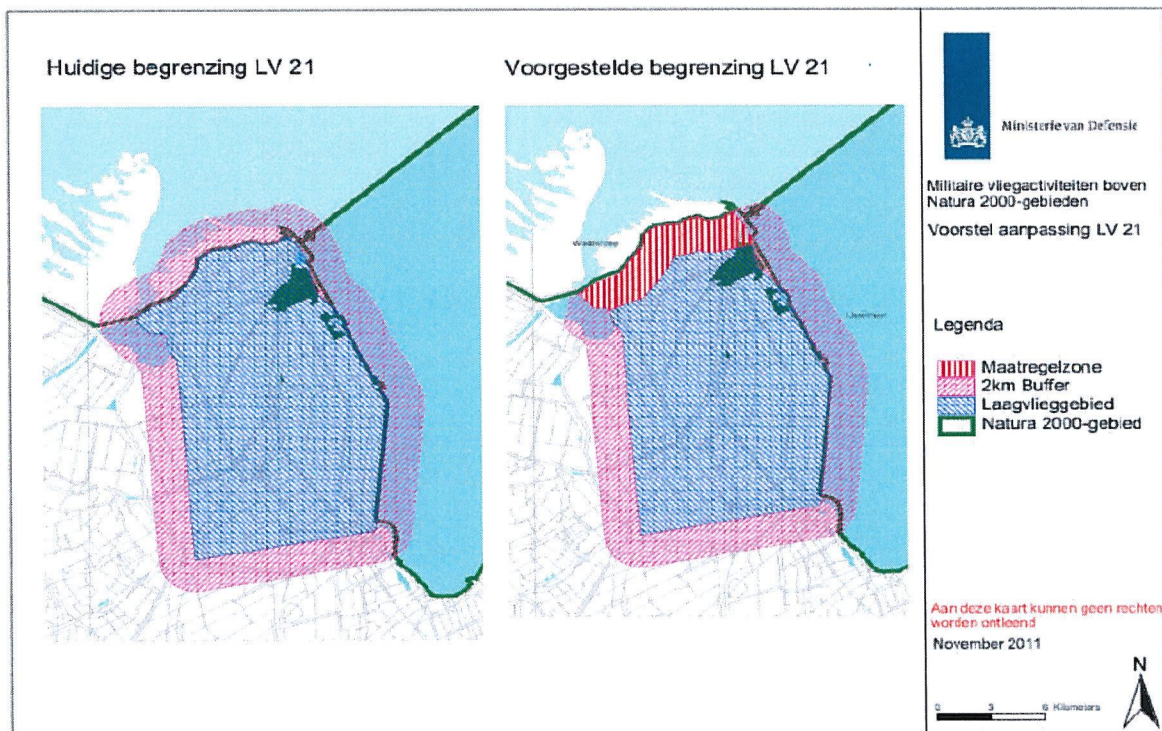

Figuur 6.4: Laagvlieggebied 20 (Voorne-Putten/Hoekse waard) voorgestelde grenscorrectie in het kader van de maatregel voor Natura 2000 gebied Voordelta.

Wieringermeerpolder: Waddenzee

Inzake het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' wordt door aanvrager ten aanzien van het laagvlieggebied een maatregelzone van 2 kilometer in het noorden van het laagvlieggebied voorgesteld. De (huidige) bufferzone is van relatief groot belang voor broedvogels kluut en visdief en niet-broedvogels bergeend, goudplevier en slobbeend. Omdat niet bekend is hoe de verspreiding van het aantal uren is over de seizoenen, kan voor deze soorten een (beperkt) negatief effect niet worden uitgesloten als binnen de kwetsbare periode van deze soorten maximaal gevlogen wordt. In praktijk komt dit erop neer dat bijna jaarrond niet gevlogen kan worden langs de noordgrens van het laagvlieggebied (uitgezonderd februari en maart). De voorgestelde maatregel bestaat dan ook uit het instellen van een maatregelzone ten aanzien van het laagvlieggebied waardoor feitelijk de noordgrens van het helikopterlaagvlieggebied in zuidelijke richting wordt verlegd en waarbij dus de facto over het gehele jaar de laagvliegactiviteiten tot 2 kilometer zuidwaarts worden verschoven.

Dat betekent dat ten aanzien van laagvlieggebied Wieringermeerpolder een maatregelzone wordt ingesteld conform figuur 6.6 op pagina 37 van het rapport "Toetsing militaire vliegactiviteiten in Nederland in het kader van de Natuurbeschermingswet (25 november 2011)".

Figuur 6.6: Laagvlieggebied 21 (Wieringermeerpolder) voorgestelde grenscorrectie in het kader van de maatregel voor Natura 2000 gebied Waddenzee.

